

Опис: Борисав Станковић „Коштана“ – драмски комад из врањског живота с песмама

Врста материјала: уводни час; корелација наставе Српског језика и књижевности с
наставом Физичког васпитања

Област: Српски језик и књижевност

Разред, смер: III-6, природно-математички смер, 25. фебруар 2011.г.; 65. час

Предмет: Српски језик и књижевност и Физичко васпитање

Професори: Милана Сувачаров, Драгана Ацић

Наставна тема: Модерна (29 часова)

Наставна јединица: Борисав Станковић „Коштана“ – драмски комад из врањског живота
с песмама (2 часа)

Циљеви и задаци (образовни, васпитни и функционални):

- Откривају нова сазнања из области фолклора српске културе; о Бранку Марковићу, прваку београдског балета – креатору уметничке фолклорне кореографије. Развијају свест о очувању српског културног блага као свеприсутној, живој и освешћеној вези са српском традицијом у различитим видовима културе: костимографија, фолклорни балет, уметнички говор, музика, књижевност, историја... Стичу сазнање о сложености и неопходности заједничког рада у опстанку и очувању заједничког културног блага.
- Обогаћују уметнички доживљај књижевног дела гледајући живописну ношњу, уметничку игру и слушајући изражајни говор уз пратњу одабране музике у извођењу својих другова. Укључују се у наставу својим вештинама и сазнањима која стичу и у културноуметничким друштвима, аматерским позориштима.
- Показују језичко богатство и разноврсност речничког фонда којим располажу при изражавању свог доживљаја лепоте изговорених делова текста и доживљаја лепоте покрета играча у фолклорном балету „Врањанска свита“

Врста наставе/тип часа: Редовна настава/обрада

Облик рада: Фронтални, индивидуални, групни, наставни листићи

Наставна средства: креда, табла, це-де плејер; изнајмљени костими и даире-музички инструмент, камера

Место рада: учионица

Корелација са другим предметима и темама: Физичко васпитање - фолклорни балет

Интернет адресе: www.kartasrbije.com, www.vranje.rs, www.nosnjasrma.co.rs/vranje, www.narodnopozište.co.rs, folklo.rsrbija.org/Forum, YouTube-Vranje ...

УВОДНИ ДЕО ЧАСА

Српски језик и књижевност

Позивам ученике да заједно локализујемо текст: Када и где је смештена радња „Коштане“ Борисава Станковића? Шта знате о настанку Врања? Какав је геостратешки положај имао у прошлости? Како су те промене утицале на живот Врањанаца?

Јесте ли разумели језик којим говоре Станковићеви ликови? Ком дијалекту припада говор Врањанаца?

На основу биографских података нашег писца и језика којим је писано дело знамо да се радња одвија у Врању, крајем 19. века када Турци напуштају српске градове и Врање поново постаје део Србије. Станковићеви ликови говоре врањанским дијалектом, тачније призренско-тимочким дијалектом; старијим штокавским дијалектом екавског изговора који није ушао у језички стандард српског књижевног језика. Уз фолклорно наслеђе употпуњује богатство српске културе. Сталешка смена, прекид трговачких веза са Турском и осиромашење богатијег слоја српског грађанства одразио се на унутрашње ломове ликова. Ова тема је израженија у роману „Нечиста крв“.

Врање је важно геостратешко подручје на коме су се од памтивека укрштали каравански путеви. Најлакши пут ка Истоку и Западу, освајаче је водио преко врањског поморавља. Први писани траг оставила је Ана Комнина византијска принцеза, још у 11. веку. У књизи „Алексијада“ каже да је рашки жупан Вукан 1093. године освојио Врање у свом освајачком походу. Пред моћнијом Византијом морао је да се повуче. У састав српске државе Врање је ушло потпуно 1207. године када га је освојио Стефан Првовенчани. Турци су Врање освојили 1455. године. Коначна слобода и повратак Кнежевине Србији догодила се 31. јануара 1878. године

Професор физичког васпитања, Драгана Ацић, откриће вам свет уметничког фолклора.

ПРИПРЕМНА ФАЗА ЧАСА

Физичко васпитање

Ово дело Борисава Станковића инспирисало је Брану Марковића да осмисли кореографију „Врањанска свита“. Бранко, Брана, Марковић (17.10.1917-28.01.1993.) био је првак београдског балета и један од првих креатора уметничке фолклорне кореографије. Брат познатог глумца Радета Марковића, рођен је и одрастао је у Београду. Прве играчке кораче научио је у чувеном студију Маге Магазиновић, која је прва покушала да наш фолклор преточи у праву сценску уметност уз помоћ стилизације, непосредно после Другог светског рата. Врло рано су га као играча фолклора приметили балетски стручњаци Народног позоришта у Београду и ту почиње његова стаза славе која иде у два правца:

1. играч и кореограф класичног балетског репертоара;
2. легендарни креатор уметничке фолклорне кореографије.

У Народном позоришту остварио је бројне запажене улоге из класичног балета: играо је Тибалда у „Ромеу и Јулији“, Паноа у „Краљици острва“, Копелијуса у „Копелији“ и Момка у „Лицидерском срцу“. Током једног од бројних гостовања у Италији, 1969. године, познати венецијански критичар балета у листу „Il Gazzettino“ написао је: „Бранко Марковић је непревазиђени пример робусног, снажног, шармантног плесача, пуног енергије и префињености“.

Паралелно са игром на сцени у Народном позоришту, Брана Марковић је у својој „мајсторској радионици“ тражио потврду свог уметничког израза и стварао оно што је срж уметничког фолклора, транспоновао је народне игре у уметничко сценске кореографије. Тако су настале: „Врањанска свита“, „Еро с онога свијета“, „Банатски мотиви“ и „Шумадија“. У једном од бројних интервјуа Брана је изјавио да – *„нашем фолклору по богатству није раван ни један народ на свету“*. Његовим залагањем створени су АКУД „Бранко Крсмановић“ и АКУД „Шпанац“.

Маестро Брана Марковић је био једини и први који је народну игру пренео на сцену кроз јасне и препознатљиве форме уметности, а својом креативношћу и сценским решењима сачувао је смисао, карактер и поруку народне традиције. Чувајмо је и негујмо од заборава.

ОСНОВНА ФАЗА ЧАСА

Кореографија „Врањанска свита“ својом музиком, игром и костимима води нас у Врање крајем 19. века и састоји се из две целине – Високог и Ниског Врања, које је познатије као цигански чочек. Високо Врање представља игру бегова, градске господе у ондашње време. Ниско Врање представља игру Цигана, забављача поменутих бегова и њихових дама. Тада су девојке носиле свилене кошуље, јелеке, димије са појасом, мараме на главама, а момци свилене кошуље, кафтане, панталоне од чоје са појасом, које су пратиле линију чланака и у појасу бедара се шириле и фесове на главама.

У првом делу кореографије Високо Врање чућете одломак из „Коштане“ који ће вам прочитати ученица Зорана Крсмановић, чланица Студија глуме „Четврти зид“. Потом ће вам ученици Милица Ласица и Никола Миливојевић (I 6) одиграти део кореографије „Врањанска свита“, циганску игру. Пажљиво слушајте и гледајте да бисте могли речима изразити свој доживљај у анкети.

ЗАВРШНИ ДЕО ЧАСА

Српски језик и књижевност

АНКЕТА

Како сам доживео/-ла Врање 19. века кроз музику и фолклорни балет?

Опис доживљаја речима.

Музика, „говор“ Митке и песма „Бело	Фолклорни балет – говор покрета и игре
-------------------------------------	--

Ленче“	

ФРЕКВЕНЦИЈСКИ РЕЧНИК АНКЕТЕ

Фреквенцијски речник је поједностављено урађен од најмање синтаксичке јединице до најсложеније јер градативно прати доживљај ученика.

На овај начин остварује се повезивање градива унутар самог предмета преко корелације с наставом физичког васпитања.

Пошто се у градиву за трећи разред изучава увод у синтаксу - „душу језичког система“, како је са пуно љубави говорио Бранислав Брборић, српски лингвиста, овај језички материјал је применљив и у настави граматике.

Музика, „говор“ Митке и песма „Бело Ленче“

Реч

1. Лепо.
2. Изузетно.
3. Интересантно.
4. Туга, жеља, жал, меланхолија, бол, патња.
5. Емоције, несрећа, туга, немоћ, изгубљеност.

Синтагма

1. Јако леп говор.
2. Леп говор, јасан.
3. Опијајућа мелодија.
4. Враћање у прошлост.
5. Добар говор, са пуно стила и емоција.

Комуникативна реченица / исказ

1. Доживљава се живот тог времена.
2. Говор је јасан, повезан; оставља јак утисак.
3. Фина мелодија, понела је и мене да заиграм...
4. Свидела ми се музика, леп говор и ритам песме.
5. Снажан утисак, музика која живи кроз векове као део нас самих.
6. Музика и говор представљају увертиру, наговештавају брзину, неки бржи ритам.
7. Доживео сам бојски живот тог времена, тугу за младошћу и жељу да се она поново проживи.
8. Док мирна и лагана музика прати тужан говор Митке, Бело Ленче је прави увод у брзу игру која следи.
9. Митка жали за својом младошћу, подсећају га играчи какав је био и то исказује његову трансформацију.
10. Митка је бекрија, жали за младости, што је говором и дочарано. Оставља утисак као да никада младост неће прежалити.
11. Тера нас да се замислимо како би нама било да смо већ остарили, али нама се и даље живи и даље би да будемо бекрије.
12. Доживела сам као тугу за нечим лепим што никако неће моћи да врати (Митка), али жуди за тим и даље, јер га памти као леп период живота.

Фолклорни балет – говор покрета и игре

Реч

1. Живост.
2. Изузетно.
3. Емотивно.
4. Фантастично.
5. Емотивно, весело, упечатљиво.
6. Весело, уживање, живот, лепота.
7. Мерак, младост, страст, жеља, хармоничност.

Синтагма

1. Још лепше.
2. Врло весело, емотивно.
3. Живост, хармонија покрета.
4. Брза и окретна игра, пуна енергије.
5. Живахна игра са јасним покретима.
6. Дobar говор покрета, извођење одлично.
7. Занимљиви покрети, интересантна игра, одлична импровизација.

Комуникативна реченица / исказ

1. Волео бих опет да гледам.
2. Баш ми се свидело. Одушевљен сам.
3. Извођачи су нам лепо дочарали ову игру.
4. Волео бих опет да присуствујем овом спектаклу.
5. Игра и покрети су живи. Уносе радост и ведрину.
6. Оваква врста музике ме тера на игру и пијанчење.
7. Могао бих да гледам и да се не нагледам довољно.
8. Музика је страствена, енергична, тера нас да се и ми покренемо, тера нас на игру.
9. Наизглед само игра, али то није само игра тела, већ је и духа – духа српског фолклора.
10. Живахна игра са јасним покретима. Хармонични, брзи покрети истичу темперамент играча и људи тог времена.
11. Говор покрета и игре, музика која снажи емоцијама које су преобратиле хаџи-Тому и учинила наизглед немогуће.
12. Ефектна, брза игра која ствара потпун доживљај Коштанине лепоте. Оправдање за силне мушкарце који су њом били опчињени.
13. Музика и игра су тако заводљиви да просто терају и најнамргођенијег човека да устане, запева, заигра и добро се напије! Мерак те ухвати.

Драгана Аџић и Милана Сувачаров